

MIĘDZY ODDOLNĄ INICJATYWĄ A ZAWŁASZANIEM INSTYTUCJONALNYM: DYNAMIKA POLA KRYPTOAKTYWÓW

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Dr hab. KRZYSZTOF PIETROWICZ, prof. UMK
Dr JOANNA SZALACHA-JARMUŻEK
INSTYTUT SOCJOLOGII
UMK, TORUŃ

XIII DIGITAL MONEY & BLOCKCHAIN FORUM
WARSZAWA, 8-9.06.2026

Wymiar 1

Emanacja działań oddolnych. W tym przypadku kryptoaktywa / aktywa cyfrowe najlepiej charakteryzuje społeczność jej animatorów i zaawansowanych użytkowników.

Wymiar 2

Prspektywa odgórnej pracy instytucjonalnej, związanej z działalnością tradycyjnych aktorów sektora finansowego (banki, fundusze inwestycyjne, firmy doradcze), które przejmują rozwiązania oparte na blockchainie.

Wymiar 3

Na kryptoaktywa możemy spojrzeć przez pryzmat cyfryzacji i wówczas ich rozwój staje się jednym z wymiarów tego procesu. W jego centrum znajdują się m.in. coraz większe oparcie na infrastrukturze telekomunikacyjnej i rosnące zapotrzebowanie energetyczne.

Wymiar 4

Rozwój aktywów cyfrowych to jeden z przejawów odchodzenia od gotówki.

Perspektywy Rozwoju Kryptoaktywów

Działania Oddolne

Kryptoaktywa napędzane przez społeczność i zaawansowanych użytkowników.

Cyfryzacja

Rozwój kryptoaktywów jako część szerszego procesu cyfryzacji.

Praca Instytucjonalna

Tradycyjne instytucje finansowe przyjmujące technologie blockchain.

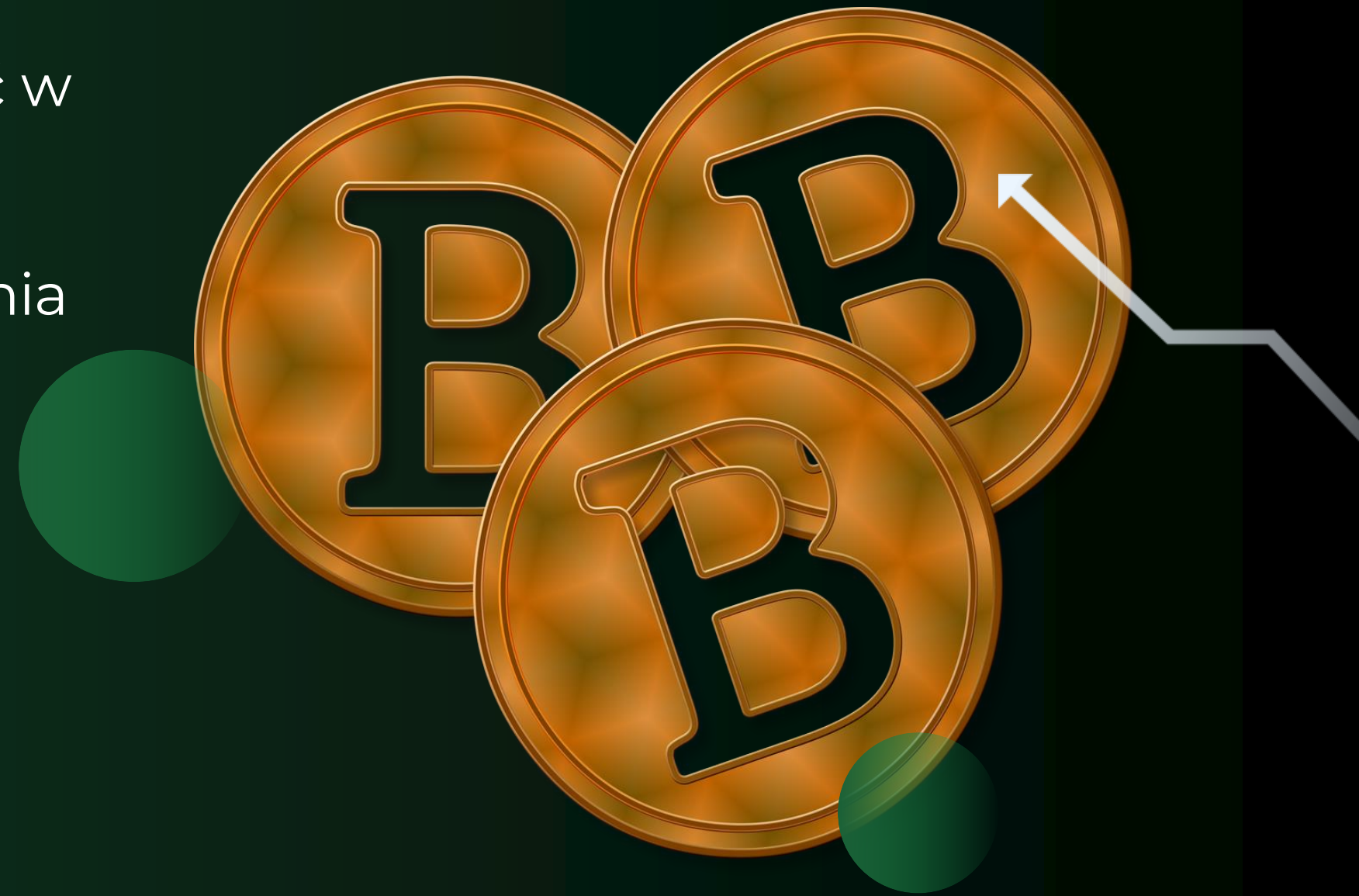
Odchodzenie od Gotówki

Kryptoaktywa jako część trendu w kierunku transakcji bezgotówkowych.

Problem z regulacjami

Na próby regulacji aktywów cyfrowych można spojrzeć w wielu perspektyw i szukać rozmaitych analogii.

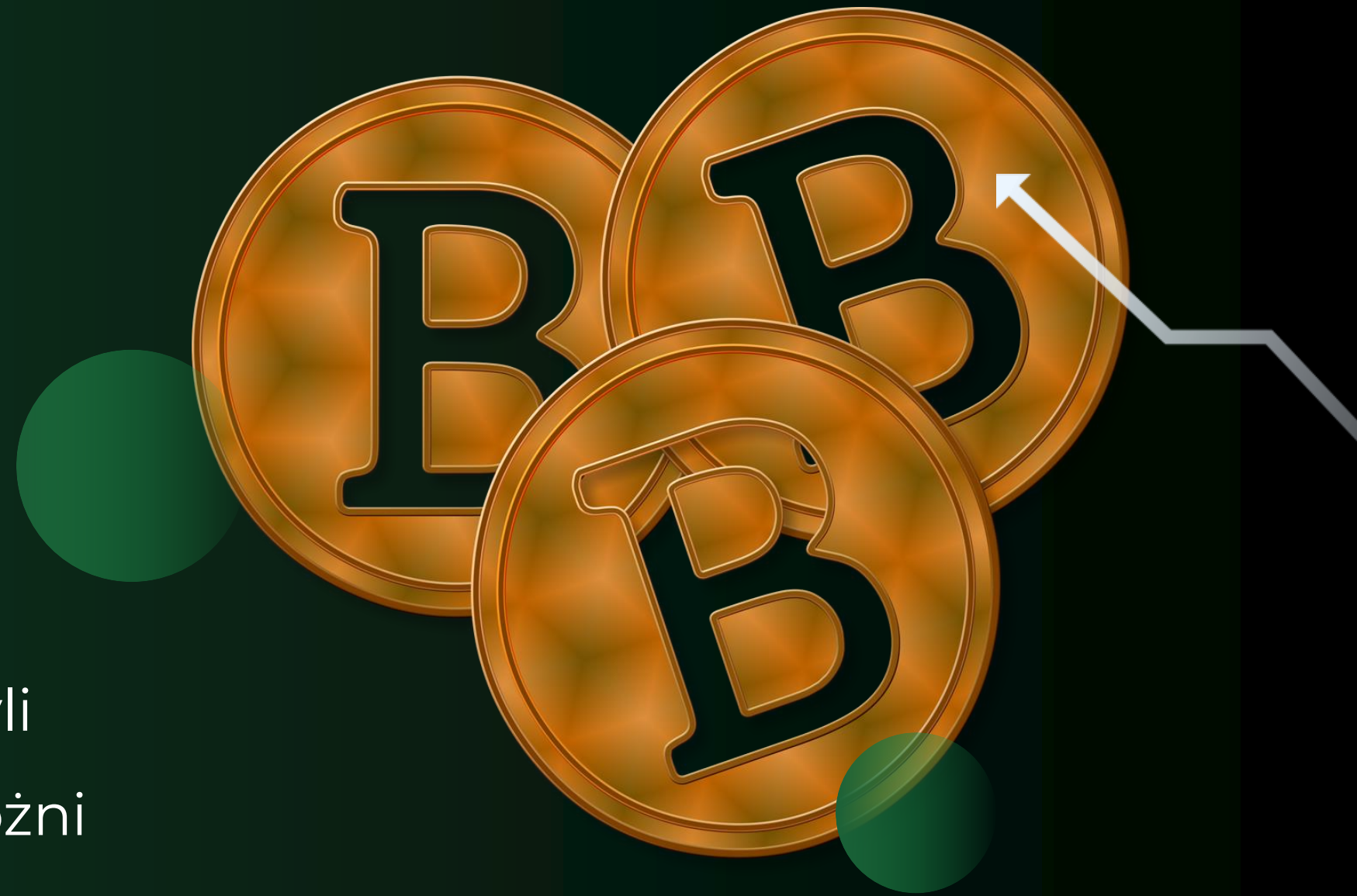
Aktorzy tworzący regulacje przyjmują też różne założenia odnośnie tego, czym są i czym powinny być kryptoaktywa.

Pytanie o status aktywów cyfrowych

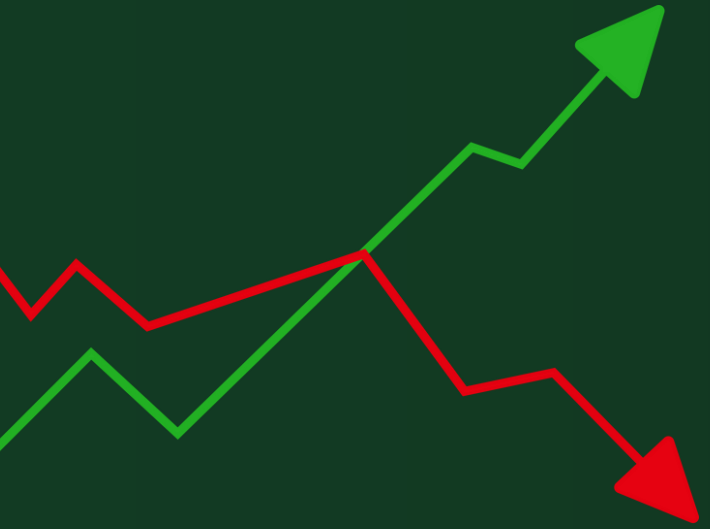
W jakim stopniu w przypadku kryptoaktywów mamy obecnie do czynienia z wyłaniającym się polem organizacyjnym (z już zinstytucjonalizowanymi strukturami wzajemnych wpływów aktorów w warunkach rynkowych)?

A może raczej mamy do czynienia z tzw. issue field (czyli polem kształtującym się wokół problemu), w którym różni aktorzy negocjują dopiero interpretację tego, czym są i czym powinny w sensie ekonomicznym i społecznym być kryptoaktywa?

Pole organizacyjne

Pole organizacyjne to „te organizacje, które łącznie tworzą rozpoznawalny obszar życia instytucjonalnego: kluczowych dostawców, odbiorców zasobów i produktów, agencje regulacyjne oraz inne organizacje wytwarzające podobne usługi lub produkty” (DiMaggio i Powell 1983).

Pola organizacyjne kształtują się wokół zasobów – takich jak finansowanie, kompetencje techniczne, dostęp polityczny, zdolność do stanowienia regulacji i kluczowych definicji.

Pole obejmuje wszystkie organizacje, które w jakiś sposób wchodzą ze sobą w interakcje, ustanawiają zasady, definiują hierarchie oraz tworzą i komunikują wspólny cel.

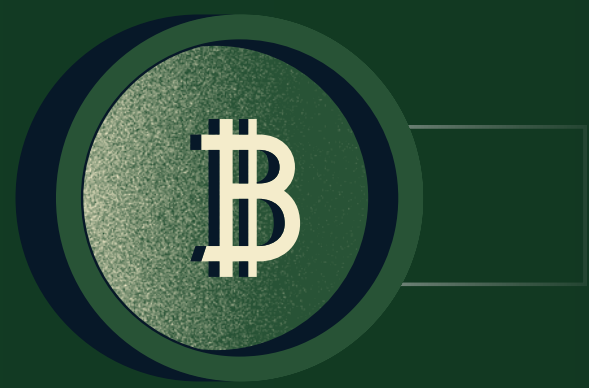
Issue field

Takie pole formuje się wokół centralnego zagadnienia – takiego jak np. ochrona środowiska naturalnego – a nie wokół centralnej technologii czy rynku. Pola stają się ośrodkami debat, w ramach których konkurujące interesy negocjują interpretację danego zagadnienia.

Koncentracja na dyskursie - kto i o czym mówi, jak wygląda frameing w wykonaniu aktorów pochodzących z różnych logik instytucjonalnych?

Issue field nie koncentruje się wokół stabilnych instytucji czy branży, lecz wokół problemu społecznego, sporu lub kontrowersji, który angażuje różnorodnych aktorów i wymusza ich wzajemne interakcje

nr 1 - działania oddolne

Kryptoaktywa jako wytwór ruchu oddolnego

- Kryptoaktywa wyrastają z logiki kontrkulturowej/anarchistyczno-libertariańskiej.
- Geneza zakorzeniona w idei decentralizacji, która odwołuje się do wartości autonomii jednostki, krytyki instytucji państwa i sektora finansowego oraz poszukiwania alternatywnych form organizacji społeczno-ekonomicznej.
- Nowa forma (?) ruchu społecznego, gdzie technologia pełni rolę narzędzia emancypacji.

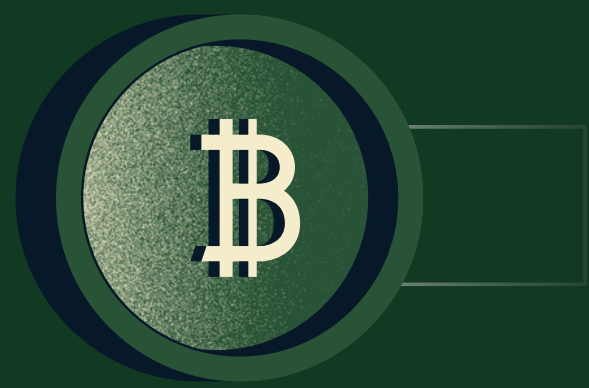
Społeczność jako podmiot konstytuujący

- To nie sama technologia blockchain nadaje sens kryptoaktywom, lecz społeczność ich użytkowników i animatorów.
- Są oni „nosicielami znaczeń”, którzy poprzez praktyki codzienne – uczestnictwo w forach, tworzenie kodu open-source, organizowanie DAO (decentralized autonomous organizations) – konstruują społeczną rzeczywistość kryptoaktywów.
- Kryptoaktywa są produktem intersubiektywnej negocjacji znaczeń.

Kapitały społeczne i kulturowe w ekosystemie

Wartość uczestnictwa w tym środowisku można analizować przez pryzmat teorii kapitałów Pierre'a Bourdieu:

- Kapitał kulturowy → wiedza techniczna, kompetencje w kryptografii, umiejętność korzystania z narzędzi DeFi.
- Kapitał społeczny → dostęp do sieci wsparcia, relacje z innymi uczestnikami, reputacja w społeczności.
- Kapitał symboliczny → status „early adoptera”, twórcy kodu, czy „influencera” w świecie krypto.

nr 2 - odgórná legitymizacja

Kryptoaktywa w rdzeniu systemu

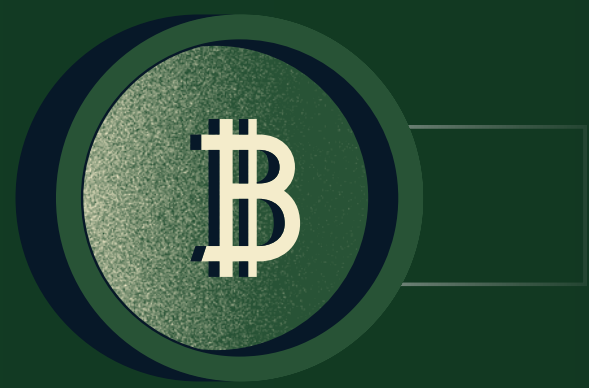
- Temat odrywa się od sfery działań oddolnych, spontanicznych i sieciowych i staje się częścią uregulowanych struktur i regulacji prawnych.
- Kryptoaktywa stają się rozwiązaniem wykorzystywanym przez instytucje, które pierwotnie miały być przez nie zmarginalizowane.
- Rynek krypto staje się częścią działań podmiotów będących częścią państwa lub przez niego zalegitymizowane.

Praca instytucjonalna systemu finansowego

- Narracje i działania globalnych aktorów:
  - mobilizują społeczne i polityczne poparcie dla kryptoaktywów;
  - definiują porozumienia i tworzą sieci współpracy, standaryzując zaufanie wobec automatycznych rozwiązań blockchainowych;
  - umożliwiają adaptację kryptoaktywów do znanych już w instytucjach praktyk i sposobów działania.

Konwertowanie i zawłaszczanie

- Zmiana skojarzeń:
  - Wskazanie na potrzebę regulacji prawnej na poziomie prawa państwowego.
  - Nieoddolne, ale państwowe.
  - Presja na regulacje prawne.
  - Aktywne zachęcanie do przyjmowania rozwiązań blockchain w ramach praktyk organizacyjnych.

nr 3 - cyfryzacja

Cyfryzacja jako makroproces

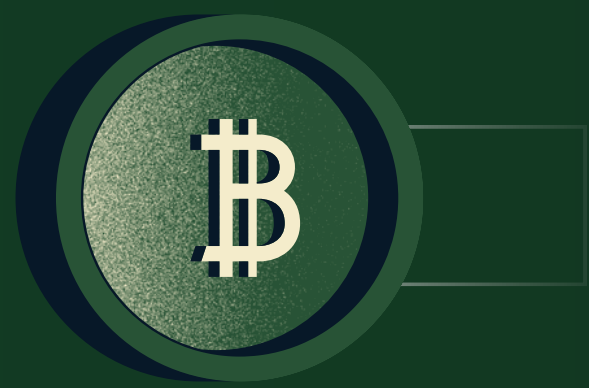
- Cyfryzacja jest procesem systemowym, który przeobraża relacje społeczne, ekonomiczne i kulturowe poprzez przenoszenie ich do przestrzeni cyfrowej.
- Kryptoaktywa są jednym z wymiarów tej transformacji.
- Oznaczają przełożenie wartości społecznych i ekonomicznych na język kodu i algorytmu.
- Rozwój komputerów kwantowych może znacząco zmodyfikować funkcjonowanie aktywów cyfrowych.

Infrastruktura - materialność

- Nerozerwalne powiązanie z infrastrukturą telekomunikacyjną – siecią globalnych serwerów, kabli światłowodowych, centrów danych i protokołów internetowych.
- To infrastruktura „niewidzialna” w codziennym doświadczeniu, a jednocześnie fundamentalna dla istnienia społeczności krypto.
- Technologia nie jest neutralnym tłem, lecz aktywnym uczestnikiem, który warunkuje sposób organizacji życia społecznego.

Energia jako nowa forma kapitału

- Kryptoaktywa – szczególnie w modelu proof-of-work – ujawniają materialne koszty cyfryzacji.
- Energia staje się tu zasobem strukturalnym, który decyduje o możliwości uczestnictwa i konkurencji w ekosystemie.
- Przekształcenie energii w kapitał ekonomiczno-symboliczny:
  - posiadanie dużych zasobów obliczeniowych to nie tylko kwestia technologii, lecz także władzy w polu aktywów cyfrowych.

nr 4 - nowa bezgotówkowość

Desubstancjalizacja pieniądza

- Część procesu desubstancjalizacji: od kruszcu → przez banknoty → po elektroniczne zapisy w bankach → aż po zdecentralizowane kody kryptograficzne.
- Oddalanie się pieniądza od materialnego „nośnika” ku sferze czysto symboliczno-technicznej.

Prywatność i anonimowość

- Społeczności krypto eksponują znaczenie prawa do prywatności jako oporu wobec panoptycznej logiki państwa i rynku.
- Anonimowość i samokontrola nad własnym kapitałem są tu traktowane jako wartości emancypacyjne, co nadaje krypto wymiar ideologiczny – nie tylko ekonomiczny.
- Wartości kulturowe i polityczne wpisują się w materialność technologii.

Zmiana relacji władzy i kontroli

- Aktywa cyfrowe redefiniują układ sił w relacji państwo–rynek–obywatele:
  - państwo traci częściową kontrolę nad emisją i przepływem pieniądza;
  - rynek zyskuje nowe formy innowacji finansowej;
  - obywatele otrzymują narzędzie, które ma potencjał zwiększać autonomię, ale też wystawia ich na nowe ryzyka (spekulacja, cyberprzestępczość).

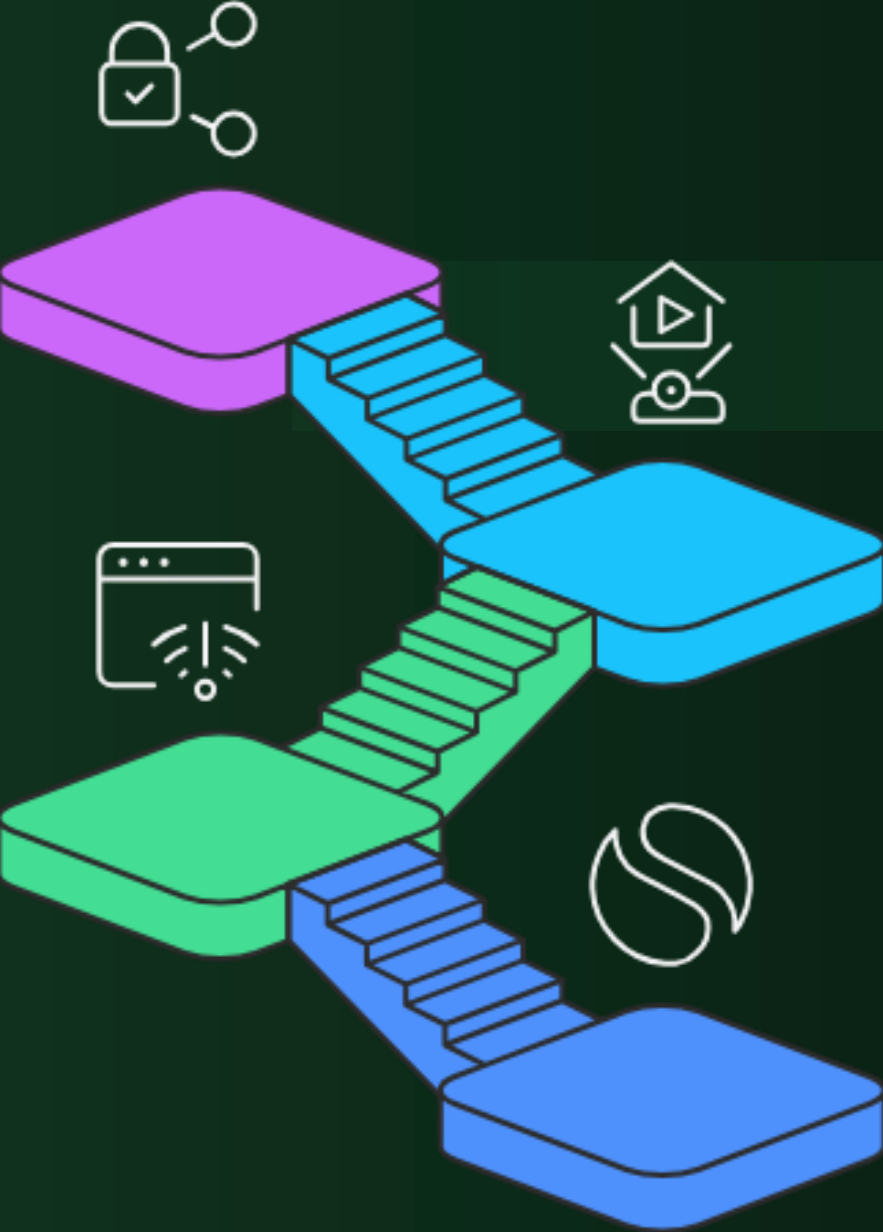

Paradoksalne obietnice

Wzmacnianie Prywatności
Zapewnianie prywatności i anonimowości dla użytkowników, promując wolność.

Modernizacja Systemu
Dostosowywanie starych systemów finansowych do trendów i potrzeb klientów.

4

3

Rozwój Infrastruktury
Tworzenie cyfrowej infrastruktury zależnej od kluczowych aktorów.

1

Budowanie Wspólnoty
Tworzenie sieciowej wspólnoty, która podważa tradycyjne instytucje finansowe.

Gdyby to było pole organizacyjne?

- Neoinstytucjonalizm wskazuje na trzy mechanizmy (DiMaggio & Powell, 1983), które kształtują pola:
  1. Izomorfizm mimetyczny:
    - a. Projekty blockchainowe naśladują sprawdzone rozwiązania (np. model Bitcoina, Ethereum, whitepaper jako standard).
  2. Izomorfizm normatywny:
    - a. Powstają kodeksy i dobre praktyki (audyt smart kontraktów, procedury KYC/AML na giełdach).
  3. Izomorfizm koercyjny (przymusowy):
    - a. Regulacje państwowe i naciski instytucji międzynarodowych (np. FATF, UE, SEC).
- Dzięki tym procesom kryptoaktywa ewoluują od anarchicznej innowacji ku coraz bardziej ustabilizowanemu polu organizacyjnemu.
- Z perspektywy neoinstytucjonalnej organizacje (tu: giełdy, protokoły, fundacje kryptowalutowe) dążą nie tylko do efektywności, lecz także do legitymizacji. Dlatego:
  - powstają fundacje (Ethereum Foundation, Bitcoin Foundation),
  - rozwija się język "compliance" i partnerstw z bankami,
  - instytucje krypto starają się spełniać oczekiwania społeczne (np. ekologiczne narracje o "zielonym proof-of-stake").

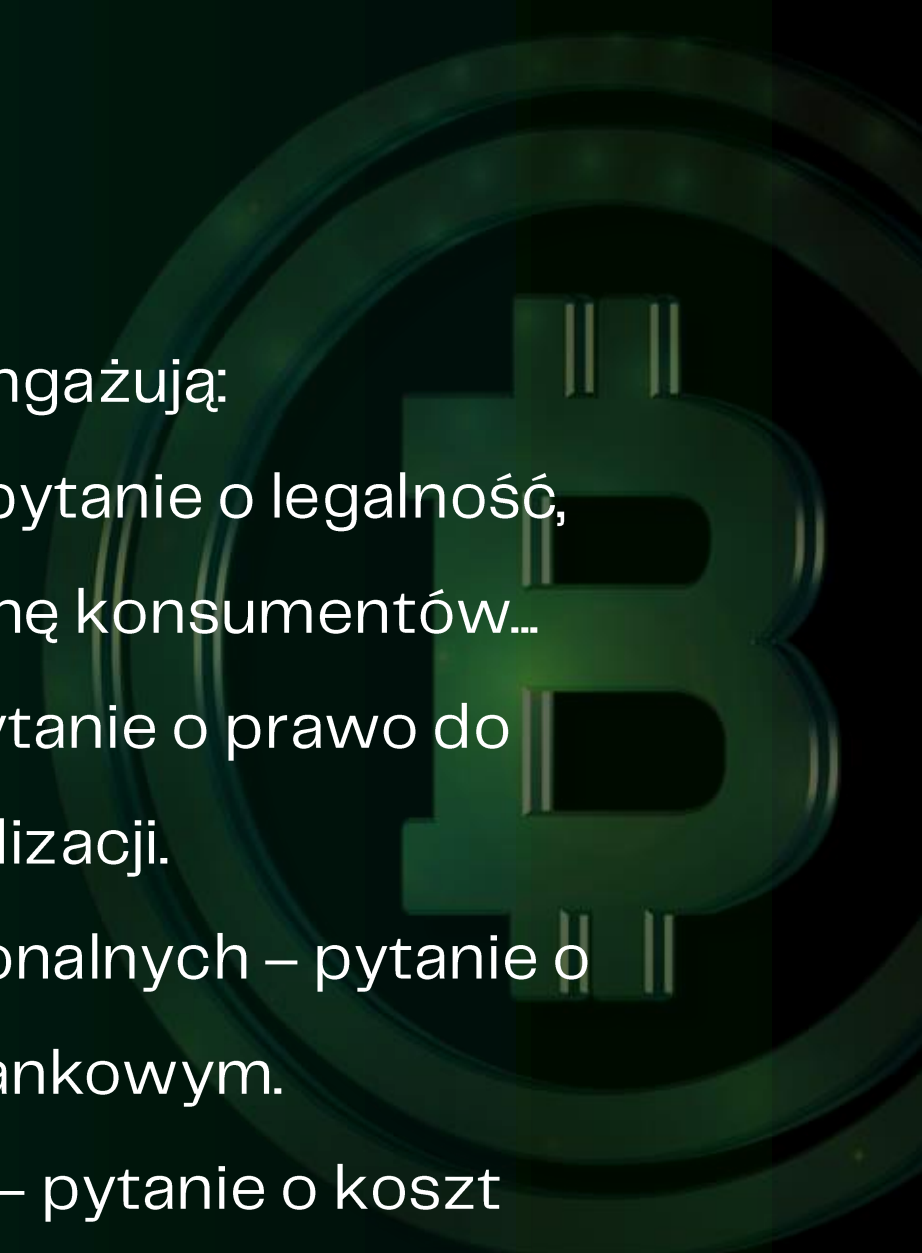

Gdyby to było *issue field*?

- Arena sporów o to, czym jest pieniądz i kto powinien go kontrolować.
- W centrum znajdują się problemy i pytania, a nie same organizacje, np.:
  - prywatność vs. nadzór,
  - decentralizacja vs. regulacja,
  - ekologia vs. innowacja.
- Aktorzy wchodzą czasem do pola nie dlatego, że należą do tej samej branży, lecz dlatego, że muszą odnieść się do tych problemów (np. bank centralny, NGO ekologiczne, społeczność open-source).
- Różne, częściowo idące w kontrze do siebie regulacje państwowe (USA, Chiny, UE).

Zróżnicowani aktorzy

- W issue field kryptoaktywa angażują:
  - Państwa i regulatorów – pytanie o legalność, własność, podatki, ochronę konsumentów...
  - Społeczności krypto – pytanie o prawo do anonimowości i decentralizacji.
  - Świat finansów instytucjonalnych – pytanie o integrację z systemem bankowym.
  - Organizacje ekologiczne – pytanie o koszt energetyczny proof-of-work.
  - Media i opinię publiczną – pytanie o ryzyka społeczne (piramidy finansowe, przestępczość).

Issue field w praktyce

Debata publiczna:

- Czy kryptowaluty są „cyfrowym złotem” czy „ekologiczną katastrofą”?

Konflikt regulacyjny:

- Instytucje państwowe wprowadzają regulacje, a społeczność krypto odpowiada narracjami o wolności i prywatności.

Etyczne i ideologiczne spory:

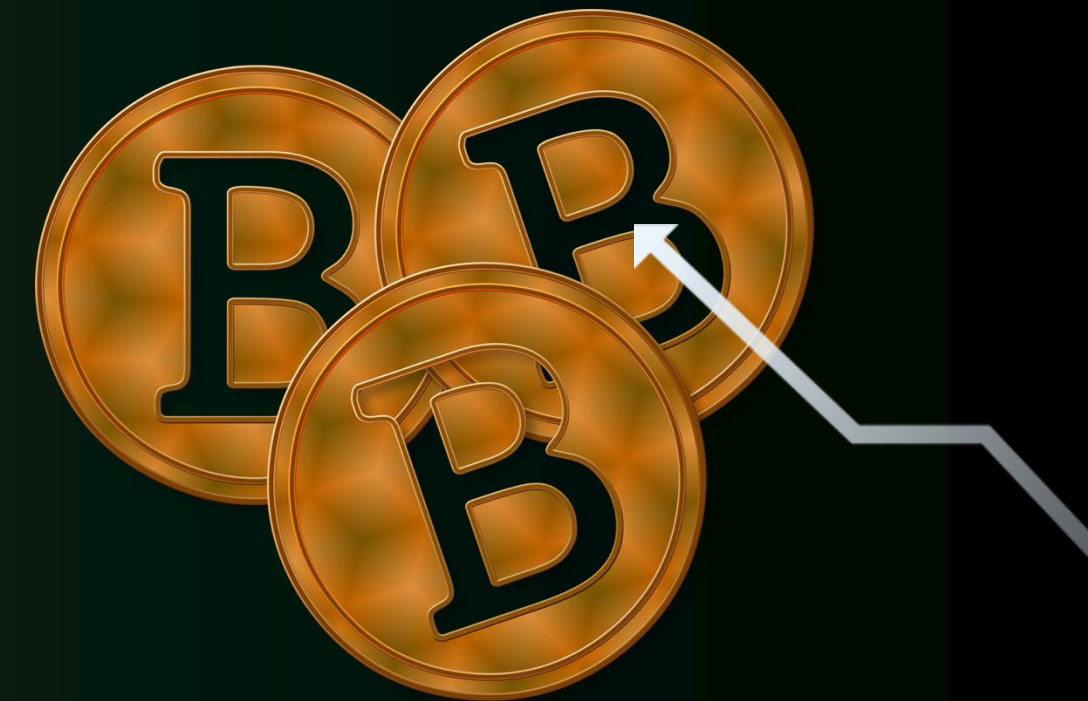
- Czy prawo do prywatności finansowej ma pierwszeństwo nad interesem państwa w walce z praniem pieniędzy?

Symboliczne walki:

- Media konstruują obrazy aktywów cyfrowych jako szansy (innowacja) albo zagrożenia (oszustwa, piramidy finansowe, hazard...).

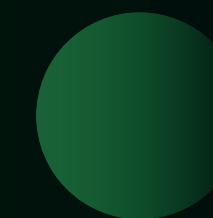
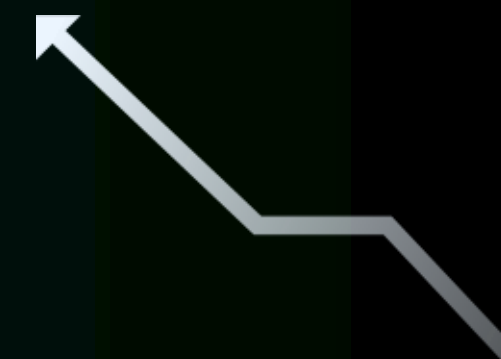
(Ro)zbieżność logik

Podsumowanie

Kryptoaktywa jako *issue field* są nie tyle ustabilizowanym polem organizacyjnym, ile dynamicznym obszarem sporu społecznego, w którym różni aktorzy – od państw przez biznes, aż po aktywistów – są zmuszeni zajmować stanowisko wobec kontrowersji związanych m.in. z prywatnością, bezpieczeństwem, poziomem regulacji, ekologią i naturą pieniądza.

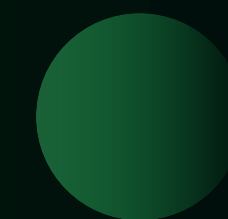
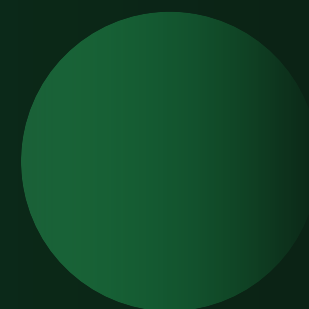
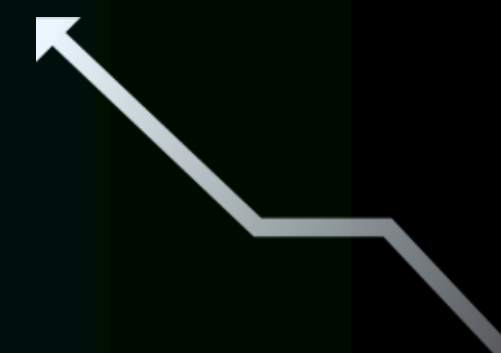
To pole w obecnej postaci istnieje dzięki problemom, które wytwarza, a nie dzięki stabilnym instytucjom działającym wg identycznych reguł.

Podsumowanie cd.

Europejskie regulacje w zakresie aktywów cyfrowych (MiCA) próbują wytworzyć ustabilizowane pole organizacyjne. Jednocześnie, aby to było możliwe, dokonywane jest zawłaszczanie instytucjonalne – część z tego co było wcześniej traktowane jako istota kryptoaktywów (anonimowość, prywatność, ryzyko, alternatywa wobec systemu finansowego...), ma zniknąć. Krypto ma się zmienić, a aktywa cyfrowe mają być jedną z części systemu finansowego. Dominuje podejście ostrożnościowe. I jest to decyzja polityczna (cel systemowy).

Regulacje amerykańskie są bardziej rozproszone (i pewnie będą takie nawet po przyjęciu Clarity Act), co w większym jest kompatybilne z wizją aktywów cyfrowych jako *issue field*. Dominuje podejście pro-innowacyjne, zdecydowanie bardziej elastyczne niż europejskie. Ale wygląda na to, że jest to w dużej mierze efekt specyfiki USA (federalizm, spory kompetencyjne, *common law*), a nie wyboru doktrynalnego odnośnie samych kryptoaktywów.

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Wydział Filozofii
i Nauk Społecznych

Dziękuję za uwagę

krzysztof.pietrowicz@umk.pl